სოფლის მეურნეობის განვითარება

II ფაზა

2017 წლის 14 დეკემბერს, რეფორმეტრის მეორე ფაზა სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიის შესრულების შეფასებით დაიწყო.

სამთავრობო კვლევამ აჩვენა, რომ ამ ეტაპისთვის რეფორმის 74,9% არის შესრულებული. აღნიშნული მაჩვენებელი I ფაზაში 69,5 %-ს შეადგენდა. კვლევის მიხედვით, სამინისტროს ორგანიზაციული სტრუქტურის გაუმჯობესება ჯერ ისევ პროცესშია, გრძელდება აგრარული სექტორის განვითარების მეცნიერული მხარდაჭერის ღონისძიებები. კოოპერაციის განვითარების მხარდასაჭერად, ახალი პროგრამები დაინერგა. სასოფლო მეურნეობათა რეესტრი ჯერ არ შექმნილა, პროცესშია თესლისა და სარგავი მასალის სერთიფიცირების მხარდამჭერი ღონისძიებები და ასევე, არ შექმნილა მიწათსარგებლობის გეოინფორმაციული სისტემა. 2 000 ჰა-ით გაიზარდა წყალუზრუნველყოფილი მიწების და 1 900 ჰა-ით კი დრენირებული მიწების ჯამური ფართობი. დნმ-ის საერთაშორისო სტანდარტების ლაბორატორიის შექმნა და თესლისა და სარგავი მასალის სერტიფიცირების სისტემა დანერგვა კვლავ პროცესშია. ევროკავშირის შესაბამისი კანონმდებლობასთან დაახლოების მიზნით განხორციელდა არაერთი საკანონმდებლო ცვლილებები და ასევე, განახლდა კანონი ვაზისა და ღვინის შესახებ.

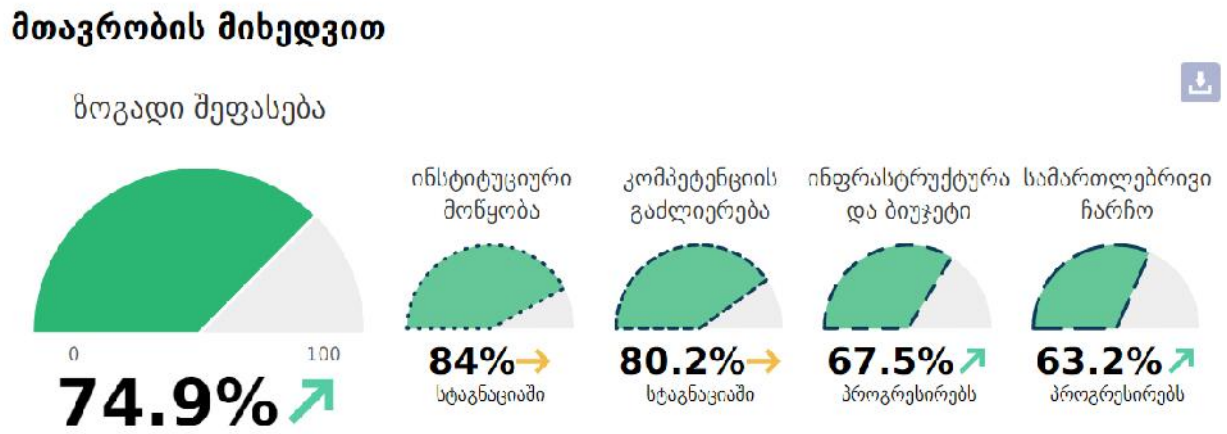

დაინტერესებულ მხარეთა ჯგუფმა რეფორმას 10 მაქსიმალური ქულიდან 5,63 დაუწერა, რაც მცირედით აღემატება წინა ფაზის შეფასებას, სადაც რეფორმამ 5,41 ქულა მიიღო.

დაინტერესებულ მხარეთა მიხედვით

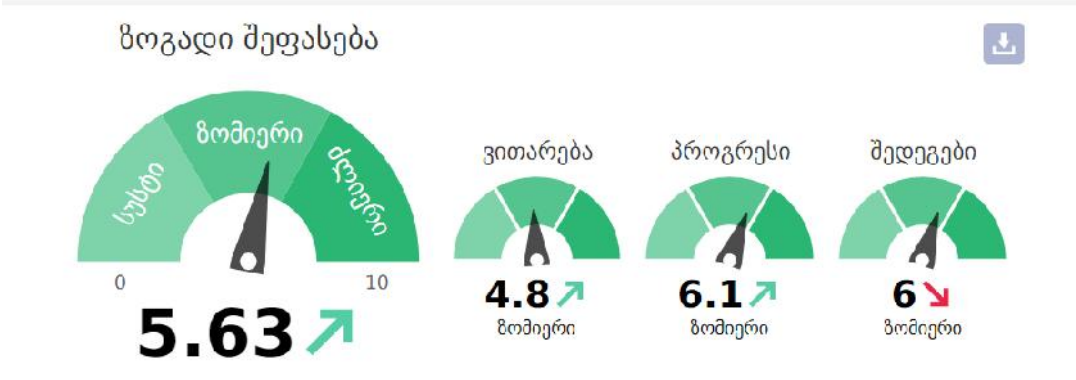

დისკუსიაზე, რომელსაც დაინტერესებული მხარეები, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენლები და მოწვეული სტუმრები ესწრებოდნენ, გაიჟღერა რამდენიმე მნიშვნელოვანმა მოსაზრებამ, რომელიც რეფორმის მიმდინარეობას უკავშირდება, კერძოდ:

- შეღავათიანი აგროკრედიტის ფარგლებში, 2013 წლიდან ჯამში 1,5 მლრდ ლარი გაიცა საბანკო სესხის სახით. თუმცა ამ ეტაპზე დაფინანსებული პროექტების რაოდენობა მცირდება, რაც განპირობებულია იმით, რომ მოთხოვნა მეტნაკლებად დაკმაყოფილდა და გაიზარდა სესხის მინიმალური ზღვარი 5 000 ლარიდან 20 000 ლარამდე.
- პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებში სოფლის მეურნეობაზე კვლავინდებურად მცირე წილი მოდის, მაგრამ მზარდია შიდა ინვესტიციების მოცულობა. აღსანიშნავია, რომ 2014 წლიდან გადამუშავების სექტორში უფრო მეტი რეალური დამატებული ღირებულება იქმნება, ვიდრე პირველად სექტორში.
- 2014 წლიდან კლების ტენდენციით ხასიათდება აგრო-ექსპორტი და არც ექსპორტიორთა რაოდენობის ზრდა შეიმჩნევა. სამინისტროს განმართებით, თხილის ექსპორტის შემცირებამ დიდი გავლენა მოახდინა მთლიანი სტატისტიკის გაუარესებაზე, რადგან მას დიდი წილი ეჭირა ექსპორტში. ISET-მა გაზომა ექსპორტის დივერსიფიკაცია Herfindahl-Hirschman Index (HHI)-ის მიხედვით. 2017 წელს ფიქსირება დივერსიფიკაციის გაუმჯობესება პროდუქტებთან მიმართებით და შემცირება ქვეყნების მიხედვით. სამინისტროს განმარტებით, ექსპორტის პარალელურად უნდა განვიხილოთ შიდა ბაზარიც, სადაც პერმანენტულად იზრდება თვითუზუნველყოფის კოეფიციენტი.
- საუბარი შეეხო 2017 წლის მთავარ პრობლემას - აზიურ ფაროსანას, რომელიც მინისტრის მოადგილის განცხადებით, 2018 წელსაც მთავარი გამოწვევა იქნება. ამ ვითარებაში, სამინისტრო მოსახლეობის აქტიურობას და თანამშრომლობას ელოდება და აძლევს მათ რჩევას, დაიცვან სამინისტროს რეკომენდაციები მცენარის მოვლასთან დაკავშირებით. ჯერ-ჯერობით, სწრაფი და ეფექტური გამოსავალი სამინისტროს ვერც უცხოელმა ექსპერტებმა შესთავაზეს, ამიტომ გრძელდება ამ კუთხით მუშაობა.
- გამოიკვეთა, რომ დიდი უნდობლობა არსებობს ოფიციალური სტატისტიკის მიმართ. თითქმის ერთხმად აღინიშნა ის, რომ საქსტატის მონაცემები სოფლის მეურნეობის სექტორზე არ შეესაბამება რეალობას და ის შესაძლოა მხოლოდ არსებული ტენდენციების შესახებ

გვიქმნიდეს სწორ წარმოდგენას. ამის ერთ-ერთი მიზეზი ფერმერების მხრიდან არასწორი მონაცემების მიწოდებაც არის.

რეფორმვერდიქტი - მთავრობის ერთიანი შეფასება - მცირედით გაუმჯობესდა და მან 4,80 ქულა შეადგინა. პირველ ფაზაში მთავრობის მაქსიმალური შეფასება 4,75 ქულა იყო.

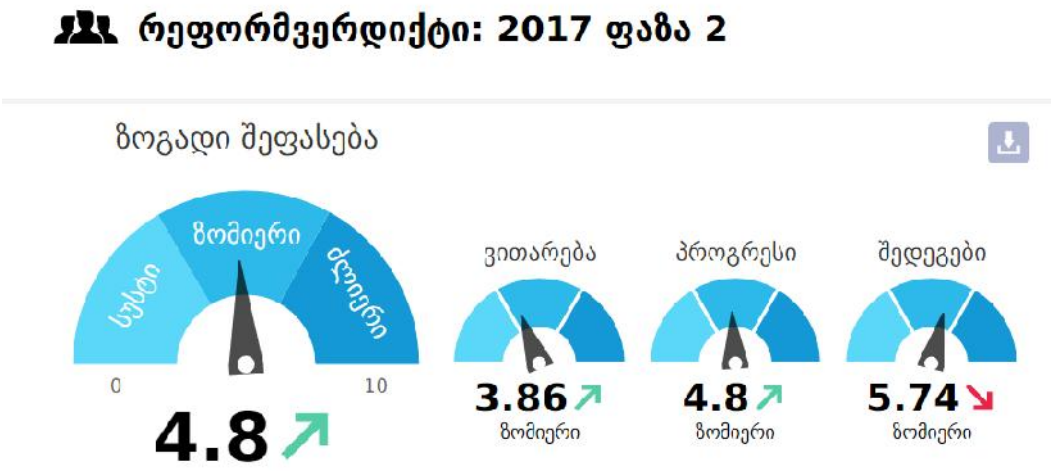

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

ReforMeter
Tracking Progress - One Reform at a Time

სოფლის მეურნეობის განვითარება

2017 - II

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

სამთავრობო კვლევა
Government Survey

სოფლის მეურნეობის განვითარება

2017 - II

ReforMeter
Tracking Progress - One Reform at a Time

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

რა არის სამთავრობო კვლევა?

სამთავრობო კვლევა – სპეციალური, შეთანხმებული კითხვარის საშუალებით ზომავს კონკრეტული რეფორმის გეგმის შესრულებას

სეგმენტი	აღწერა	აქტივობის მაგალითი	შედეგის მაგალითი
1. ინსტიტუციური მოწყობა	▪ ფუნქციების განაწილება ▪ სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა	სტრატეგია	გეგმით გათვალისწინებული აქტივობების შესრულება
2. ადამიანური რესურსები	ადამიანური რესურსების მობილიზაცია და განვითარება	სააგენტოს ოპერაციონალარი მოწყობა	ტრენინგები
3. ინფრასტრუქტურა და ბიუჯეტი	▪ ბიუჯეტი ▪ შენობა და მოწყობილობები	ბიუჯეტის მობილიზება	გრანტების გაცემა
4. კანონმდებლობა და რეგულაცია	საკანონმდებლო და რეგულატორული ჩარჩო	კანონდებლობის ანალიზი	ახალი კანონი

ReforMéter
Tracking Progress · One Reform at a Time

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

რეფორმის პროგრესი

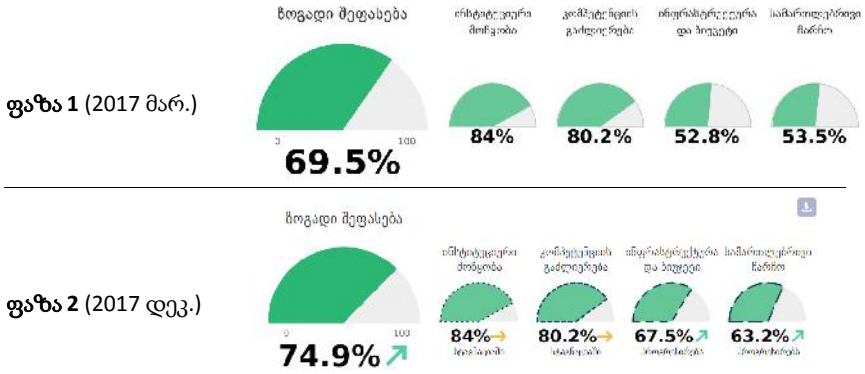

0% - გეგმის შესრულება არ დაწყებულა

100% - გეგმა სრულად შესრულდა

ReforMéter
Tracking Progress · One Reform at a Time

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

ინსტიტუციური მოწყობა

ინსტიტუციური მოწყობა

84%

- სამინისტროს ორგანიზაციული სტრუქტურის გაუმჯობესება პროცესშია

ReforMéter

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

კომპეტენციის გაძლიერება

კომპეტენციის გაძლიერება

80.2%

- ამ ეტაპისთვის კოოპერატივის წევრთა/მენეჯმენტის კვალიფიკაციის ასამაღლებელი კურსები გაიარა კოოპერატივის **2,971** წევრმა (2,455 - I ფაზა)
- გრძელდება აგრარული სექტორის განვითარების მეცნიერული მხარდაჭერის ღონისძიებები
  - ადგილობრივი **ჯიშების** და პოპულაციების აღდგენა-გაუმჯობესება
  - ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი კულტურების **გენოფონდის** შენარჩუნება
  - **შენახვა-გადამუშავების** მეთოდების სამეცნიერო კვლევა
  - **მიწის ფონდის** შესწავლა ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების მიზნით

ReforMéter

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

კომპეტენციის გაძლიერება

კომპეტენციის გაძლიერება

80.2%→

- კოოპერაციის განვითარების მხარდასაჭერად დაინერგა ახალი პროგრამები:
  - მევენახეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის პროგორამა
  - მეფუტკრეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ერთიანი საწარმოო უზრუნველყოფის პროგრამა
  - მაღალმთიან რეგიონებში სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სათიბ-საძოვრების რაციონალურად გამოყენების პროგრამა

ReforMéter

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

კომპეტენციის გაძლიერება

კომპეტენციის გაძლიერება

80.2%→

- სასოფლო-სამეურნეო სადაზღვევო ბაზრის განვითარების მიმართულებით 2017 წელს გაცემულია 19,513 პოლისი.
  სულ დაზღვეულია 19,934 ჰა მიწის ფართობი - **ზრდა 4462 ჰა** წინა პერიოდთან შედარებით
- მასშტაბური ღონისძიებები ჩატარდა განსაკუთრებით საშიში და საკარანტინო მავნე ორგანიზმების წინააღმდეგ - დამუშავდა 130 ათას ჰექტრამდე ფართობი

ReforMéter

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

კომპეტენციის გაძლიერება

კომპეტენციის გაძლიერება

80.2%→

- სასოფლო მეურნეობათა რეესტრი ჯერ არ შექმნილა
- პროცესშია თესლისა და სარგავი მასალის სერთიფიცირების მხარდამჭერი ღონისძიებები
- არ შექმნილა მიწათსარგებლობის გეოინფორმაციული სისტემა

ReforMéter

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

ინფრასტრუქტურა და ბიუჯეტი

ინფრასტრუქტურა და ბიუჯეტი

67.5%↗

- 2017-2020 წლებში სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიუჯეტი შეადგენს 1 223 785 000 ლარს
- 114 300 ჰა არის წყალუზრუნველყოფილი - ზრდა 2 000 ჰა
- დრენირებულია 35 900 ჰა - ზრდა 1 900 ჰა
- ვეტერინარული კეთისაიმედოობის უზრუნველსაყოფად 2017 წლის ქვეპროგრამის გეგმის 75 % შესრულებულია
- 2017 წელს ლაბორატორიის აკრედიტაციის სფერო გაფართოვდა
- ღვინის პოპულარიზაცია:
  - 17 გამოფენა
  - 156 დეგუსტაცია

ReforMéter

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

ინფრასტრუქტურა და ბიუჯეტი

ინფრასტრუქტურა და ბიუჯეტი

67.5%

- დნმ-ის საერთაშორისო სტანდარტების ლაბორატორიის შექმნა პროცესშია - 80% (20%)
- თესლისა და სარგავი მასალის სერტიფიცირების სისტემა დანერგვა პროცესშია - 40 % (20%)

ReforMeter

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

სამართლებრივი ჩარჩო

სამართლებრივი ჩარჩო

63.2%

- ევროკავშირის შესაბამისი კანონმდებლობასთან დაახლოების მიზნით განხორციელდა საკანონმდებლო ცვლილებები
- განახლდა კანონი „ვაზისა და ღვინის შესახებ
- ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოება

ReforMeter

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

რეფორმის პროგრესი

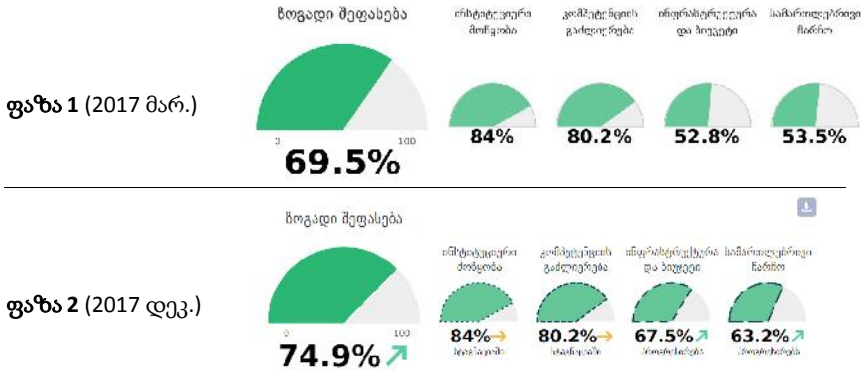

0% - გეგმის შესრულება არ დაწყებულა

100% - გეგმა სრულად შესრულდა

ReforMeter
Tracking Progress - One Reform at a Time

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

რეფორმის ინდიკატორები

სოფლის მეურნეობის განვითარება

2017 წელი - II

ReforMeter
Tracking Progress - One Reform at a Time

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

გრაფიკი #1. ***კომერციული ბანკების მიერ გაცემული სესხები შეღავათიანი აგროკრედიტის ფარგლებში*** *(2013-2017* წლები)*

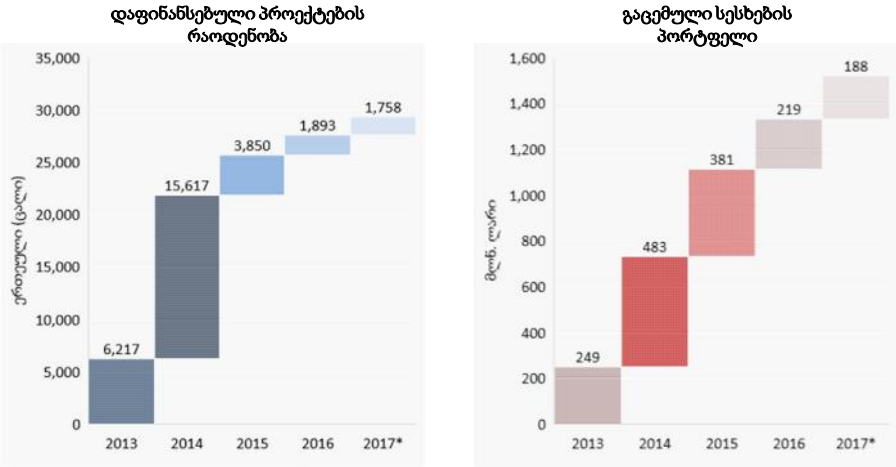

ReforMeter
Tracking Progress - One Reform at a Time

*წყარო: სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. *2017 წლის 10 თვე*

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

გრაფიკი #2. ***პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები სოფლის მეურნეობაში*** *(2009-2017* წლები)*

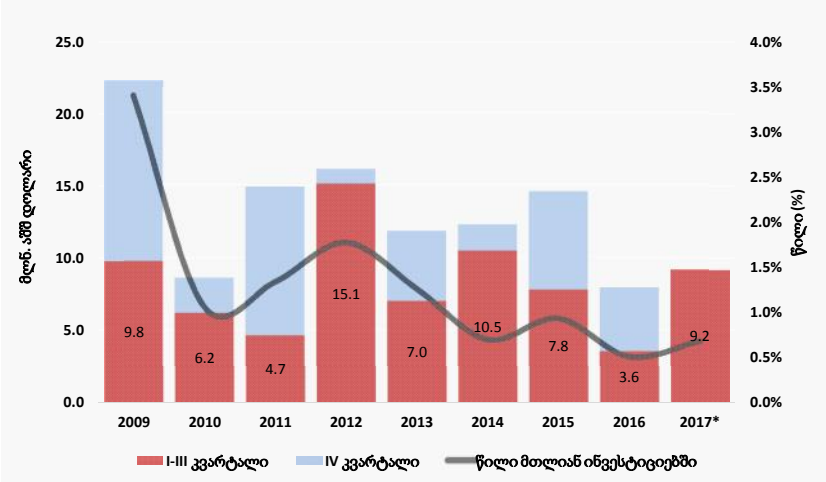

ReforMeter

*წყარო: საქსტატი. *2017 წლის 3 კვარტალი*

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

გრაფიკი #3. ***სასოფლო-სამეურნეო მიწასთან დაკავშირებული ტრანზაქციები***
(2015-2017 წლების კვარტლების მიხედვით)*

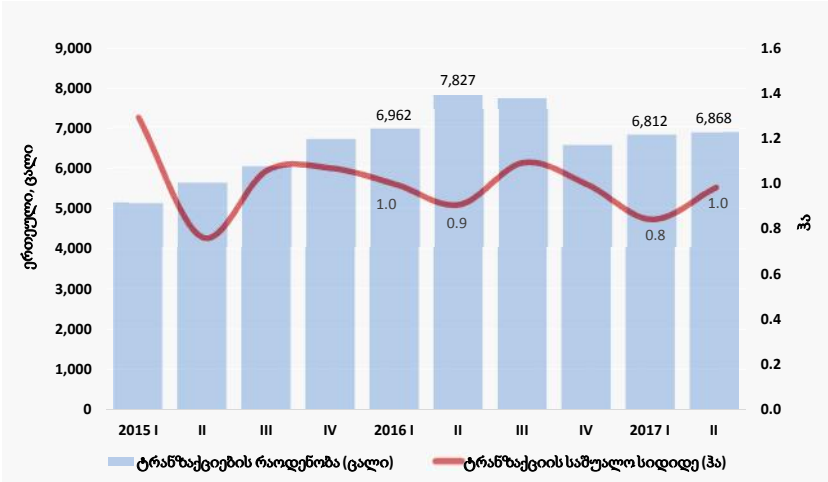

ReforMeter

*წყარო: საჯარო რეესტრი. *2017 წლის 2 კვარტალი*

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

გრაფიკი #4. ***სასოფლო-სამეურნეო მიწის ტრანზაქციები რეგიონების მიხედვით***

(2017 წლის პირველი ნახევრის მონაცემები)

ტრანზაქციების რაოდენობა (ერთეული)

ტრანზაქციის საშუალო ზომა (ჰა)

ReforMeter

წყარო: საჯარო რეესტრი. 2017 წლის 2 კვარტალი

ISET

გრაფიკი #5. ***წყალუზრუნველყოფილი და დრენირებული ფართობები***
(2012-2017 წლები)*

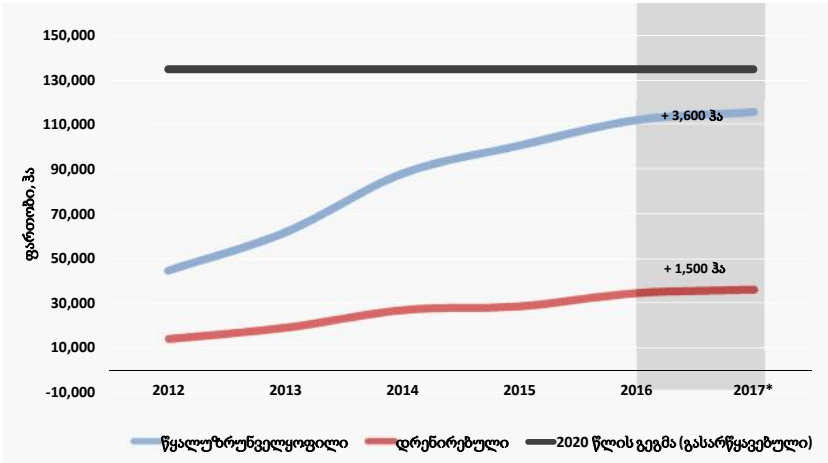

*წყარო: სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. *2017 წლის გეგმა*

გრაფიკი #6. ***აგროსასურსათო პროდუქტების ექსპორტ-იმპორტი და სავაჭრო ბალანსი***
(2009-2017 წლები)*

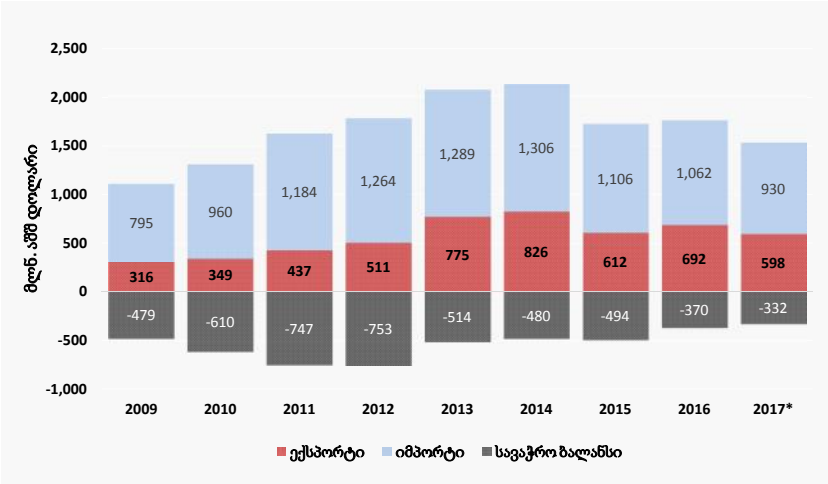

*წყარო: სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. *2017 წლის 10 თვე.*

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

გრაფიკი #7. ***უმსხვილესი აგროსასურსათო პროდუქტების ექსპორტი***
(2012-2017 წლები)*

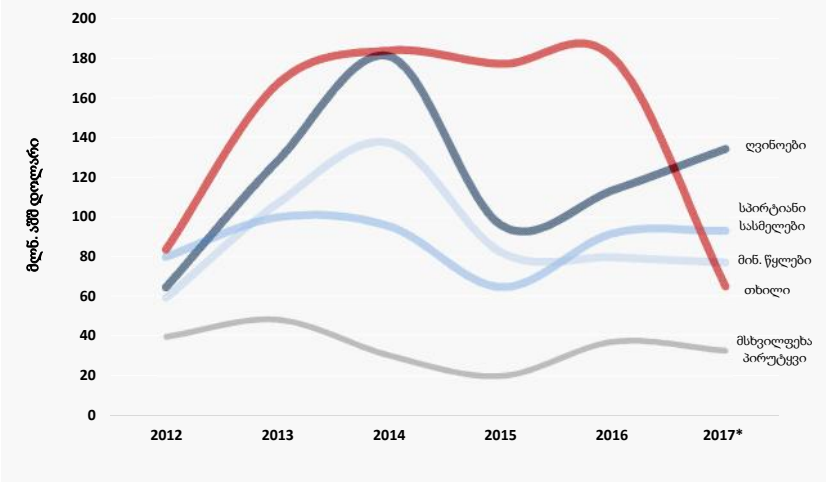

ReforMeter
Tracking Progress - One Reform at a Time

*წყარო: სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. *2017 წლის 10 თვე.*

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

გრაფიკი #8. ***აგროსასურსათო პროდუქტების ექსპორტი დსთ-სა და ევროკავშირში***
(2009-2017 წლები)*

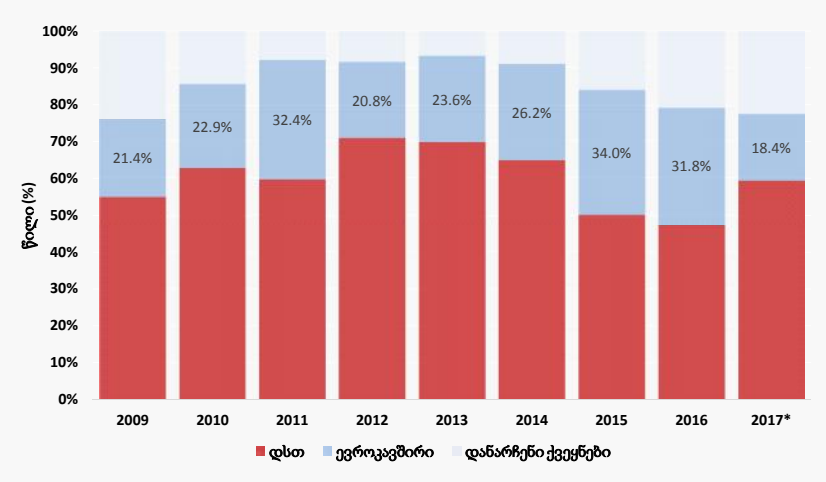

ReforMeter
Tracking Progress - One Reform at a Time

*წყარო: სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. *2017 წლის 10 თვე*

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

გრაფიკი #9. აგროსასურსათო ექსპორტის დივერსიფიკაციის ინდექსი
(2013-2017* წლების კვარტლების მიხედვით)

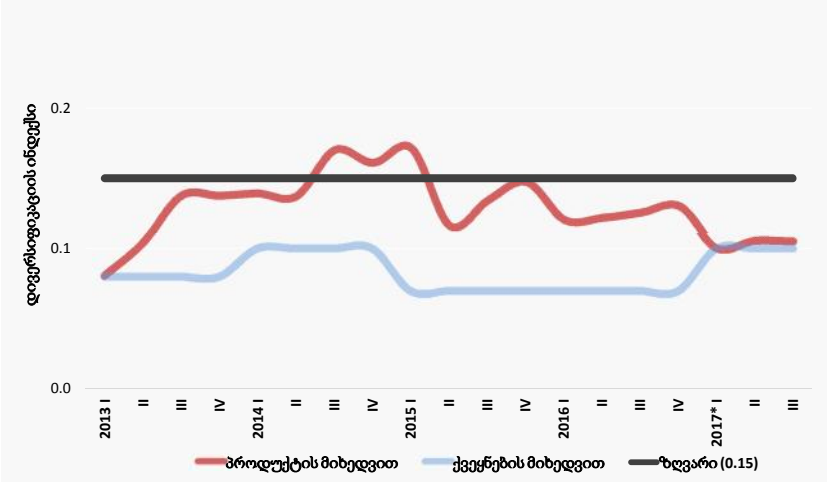

ReforMeter
Tracking Progress - One Reform at a Time

*მონაცემების წყარო: სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. *2017 წლის 3 კვარტალი*
გამოთვლა: ISET.

ISET

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

*გრაფიკი #10. **რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი სოფლის მეურნეობის პირველად წარმოებაში***
(2012-2017 წლები)*
(გამოთვლილი 2010 წლის ფასებში)

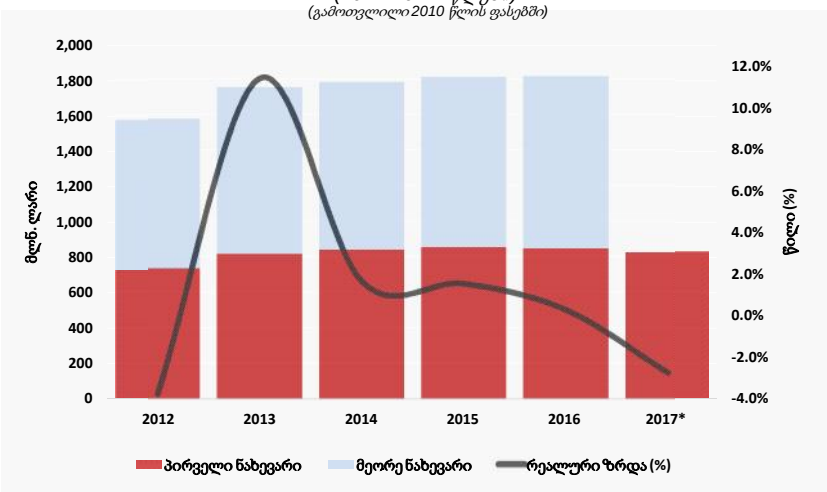

ReforMeter
Tracking Progress - One Reform at a Time

*წყარო: საქსტატი. *2017 წლის პირველი ნახევარი*

ISET

*გრაფიკი #11. **რეალური მთლიანი დამატებული ღირებულება აგრობიზნესში და წილი მშპ-ში***
(2012-2017 წლები)*
(გამოთვლილი 2010 წლის ფასებში)

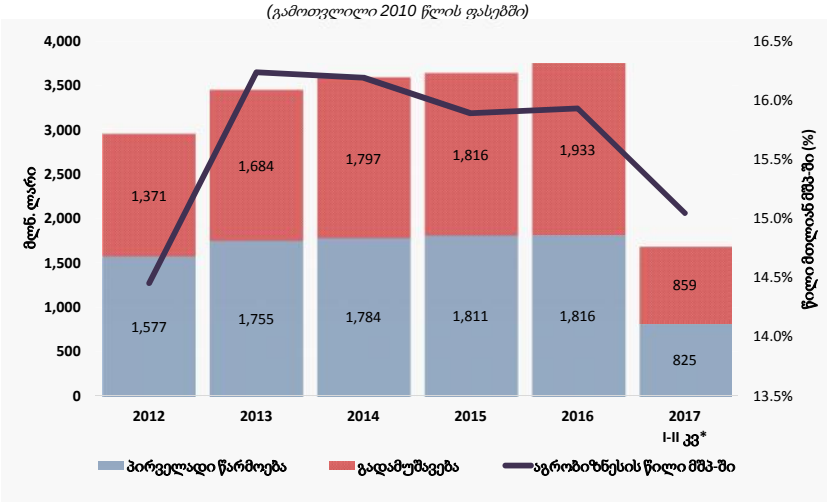

*წყარო: საქსტატი. *2017 წლის პირველი ნახევარი*

გმადლობთ!

პრეზენტაცია მომზადებულია ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტის მიერ
reforemeter@iset.ge

USAID | GEORGIA
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Governing for Growth in Georgia

დაინტერესებულ მხარეთა ჯგუფის შეფასება 2017-II

27